

Minister

DG Water en Bodem

Dir. Waterkwaliteit en Grote
Wateren
Waterkwaliteit en
Beschikbaarheid

Rijnstraat 8

Contactpersoon

Bescherming persoonlijke levenssfeer

advies MR / OR / VP

RFL 8 april

8e actieprogramma Nitraatrichtlijn

Kenmerk

IenW/bsk-2025/88861

Bijlage(n)

1

Inleiding

In de Kamerbrief worden de voorgenomen hoofdlijnen voor het 8^e actieprogramma Nitraatrichtlijn (8^e AP) beschreven langs drie sporen (doelsturing, maatregelpakket 8^e AP en aanpalende trajecten). De RFL wordt gevraagd in te stemmen met agendering in de MR.

Samenvatting van het voorstel

De actieprogramma's bevatten maatregelen om verontreiniging van grond- en oppervlaktewater door nutriënten afkomstig van de landbouw te voorkomen en te verminderen. Het 7^e AP loopt 2022-2025, het 8^e AP wordt voorbereid en gaat lopen van 2026-2029. Bijlage 02 bevat het RFL voorstel met de brief.

Politieke context

U heeft op 10 januari in de aanloop naar het vorige BO KRW ingestemd met de pitch van M LVVN dat zij alleen de nutriëntenopgaven voor grondwater generiek oplost via het 8^e AP, en dat de restopgave voor nutriënten bij regionale overheden wordt gelegd. Regionale overheden waren hier zeer kritisch op, omdat zij onvoldoende instrumenten en middelen hebben. Inmiddels geven regionale partijen aan dat zij hier niet mee uit de voeten kunnen en dat betekent dat KRW doelen in 2027 niet binnen bereik komen.

De brief is eerder geagendeerd in CFL, RFL en MR, maar niet behandeld "vanwege een zorgvuldig besluitvormingsproces." De wijzigingen zijn als volgt omschreven: "De brief expliciteert de omslag naar doelsturing, het daarbij behorende ingroeipad en een mogelijkheid van inrichting. De passages over de kwetsbare zones, de actualisatie van de stikstofgebruiksnormen en het vervolgproces zijn aangevuld en verduidelijkt."

M LVVN heeft intern ambtelijk advies gekregen dat het pakket maatregelen waar M LVVN op aanstuurt onvoldoende is voor de gewenste en benodigde verbetering van de waterkwaliteit.

Advies

U kunt instemmen onder voorwaarde dat tijdig KRW-doelbereik in grond- én oppervlaktewater voor wat betreft de landbouwopgave wordt geborgd onder regie van de minister van LVVN, zoals de Nitraatrichtlijn vraagt. Ook bij veranderende weerscondities en andere mogelijke aanpassingen van de landbouwpraktijk.

Argumentatie

Afgelopen najaar zijn fase 1 berekeningen gedaan voor mogelijke maatregelen. Daarbij is uitgegaan van gemiddelde weersomstandigheden, van het stoppen van 'overbenutting' (=deels fraude) en continueren van de maatregelen van het 7^e AP en de derogatiebeschikking. Op grond daarvan is geconcludeerd dat "met voortzetting van de maatregelen uit het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn en de derogatiebeschikking er voor grondwater in het gebied zand zuid en löss nog een opgave resteert om het doel van 50 mg/l nitraat in het grondwater te behalen. Voor oppervlaktewater zijn er kleinere gebieden verspreid over heel Nederland waar nog een opgave ligt voor nutriënten afkomstig van de landbouw."

Vanuit IenW belang is doelbereik wenselijk bij een brede range weer-jaren; het is niet altijd gemiddeld weer. Verder is het niet te verwachten dat 'overbenutting' stopt, vanwege het grote mestoverschot en daarnaast verandert het landgebruik door vervangen van gras door meer uitspoelingsgevoelige gewassen. Ook zijn diverse maatregelen uit het 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn afgezwakt (vanggewassen, nog geen grondgebonden landbouw, geen invulling aan grootschalig herstel beekdalen). Bovendien wordt verkend of andere maatregelen richting 8^e AP kunnen worden aangepast met mogelijk minder gunstige effecten op de waterkwaliteit (verkleinen bufferstroken, verkleinen nutriënt-verontreinigde gebieden en i.p.v. -20% korting op de stikstof-gebruiksnorm worden lagere percentages overwogen).

Door de gekozen uitgangspunten wordt een te rooskleurige prognose gedaan. Meetcijfers tonen juist aan dat er vanaf 2012 al geen verbetering meer optreedt van de waterkwaliteit.

In de brief staat: "Daarmee wordt bijgedragen aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, waar het nutriënten afkomstig van de landbouw betreft.". Er wordt tevens verwacht dat er ook een bijdrage komt van maatregelen voor de landbouw vanuit regionale overheden. Het is logisch dat naar maatwerk wordt gekeken. Tegelijk hebben diverse gedeputeerden van provincies in de pitches met u aangegeven niet zomaar een deel van de opgave te willen overnemen. Om KRW-doelbereik te borgen mag u verwachten dat LVVN, in samenwerking met IenW, hierbij wel ondersteuning biedt en regie houdt.

De laatste versie van de brief bevat in de 2^e alinea een pleidooi voor doelsturing. Verderop wordt genuanceerd dat het alleen om grondwater gaat. Voor oppervlaktewater geven kennisinstellingen aan dat doelsturing niet haalbaar is. Invoering van doelsturing, met afschalen van generieke maatregelen, betekent dat boeren met 2 verschillende regelgeving-systemen moeten werken en de regeldruk toeneemt. Dat wordt in de brief niet benoemd.

IenW wordt ambtelijk goed betrokken bij de opdrachtverlening voor de vervolg-berekeningen met aandacht voor niet-gemiddelde weer-jaren en 'overbenutting'.

Spreektekst

- Er is nog een flinke opgave is voor waterkwaliteit.
- Dit volgt uit de KRW-tussenevaluatie en ook de Europese Commissie heeft ons hier recentelijk weer op gewezen.
- Ik heb pas een brief van waterschap Vallei en Veluwe ontvangen waarin is aangegeven dat grasland nu al wordt omgezet in gewassen die leiden tot meer af- en uitspoeling van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.
- Dat vergroot de opgave voor de landbouwsector.
- De tekst in de brief stelt de situatie rooskleuriger voor dan volgt uit de metingen, waaruit blijkt dat de verbetering van de waterkwaliteit sinds 2012 is gestagneerd.
- Om ook op landbouw-gebied te voldoen aan de KRW eisen voor zowel grond- als oppervlaktewater zijn aanvullende maatregelen nodig onder regie van de minister van LNV.
- Ik trek daarin graag samen met haar op.
- Met die kanttekening kan ik instemmen met de brief en het vervolgproces.

Kader

Het opstellen van actieprogramma's is een verplichting voor LNV vanwege de Nitraatrichtlijn. Met de actieprogramma's dient een bijdrage geleverd te worden aan de doelen van de KRW.

Krachtenveld, afstemming, financiële en juridische implicaties, communicatie

Maatregelen die nodig zijn voor de waterkwaliteit, hebben weinig draagvlak bij boeren. Bij de uitgangspunten en de voorgestelde maatregelen voor het 8^e AP heeft het belang waterkwaliteit minder zwaar meegewogen als bij het huidige 7^e AP, terwijl er sinds 2012 geen verbetering is in de waterkwaliteit.

De Europese Commissie is kritisch op de Nederlandse inzet t.a.v. waterkwaliteit, met name ook vanwege verontreiniging vanuit de landbouw (Rondzendmap-2025/1484).